Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (fjärde avdelningen)

den 27 juni 2013 *

”Immateriell och industriell äganderätt — Upphovsrätt och närstående rättigheter i informationssamhället — Direktiv 2001/29/EG — Rätt till mångfaldigande — Rimlig kompensation — Begreppet mångfaldigande på papper eller varje annat liknande medium utfört med någon form av fotografisk teknik eller genom någon annan process med liknande resultat — Följder av att inte använda de tekniska åtgärder som finns att tillgå för att hindra eller begränsa otillåtna handlingar — Följder av ett uttryckligt eller underförstått tillstånd till mångfaldigande”

I de förenade målen C-457/11–C-460/11,

angående beslut att begära förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, från Bundesgerichtshof (Tyskland), av den 21 juli 2011, som inkom till domstolen den 5 september 2011, i målen

Verwertungsgesellschaft Wort (VG Wort)

mot

Kyocera, tidigare Kyocera Mita Deutschland GmbH,

Epson Deutschland GmbH,

Xerox GmbH (C-457/11),

Canon Deutschland GmbH (C-458/11),

och

Fujitsu Technology Solutions GmbH (C-459/11),

Hewlett-Packard GmbH (C-460/11),

mot

Verwertungsgesellschaft Wort (VG Wort),

meddelar

DOMSTOLEN (fjärde avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden L. Bay Larsen samt domarna J. Malenovský (referent), U. Lõhmus, M. Safjan och A. Prechal,

* Rättegångsspråk: tyska.

generaladvokat: E. Sharpston,

justitiesekreterare: handläggaren K. Malacek,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 22 oktober 2012,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

— Verwertungsgesellschaft Wort (VG Wort), genom U. Karpenstein, G. Schulze och R. Staats, Rechtsanwälte,

— Fujitsu Technology Solutions GmbH, genom C. Frank, Rechtsanwalt,

— Hewlett-Packard GmbH, genom G. Berrisch och A. Strowel, Rechtsanwälte,

— Kyocera (tidigare Kyocera Mita Deutschland GmbH), Epson Deutschland GmbH, Xerox GmbH och Canon Deutschland GmbH, genom C. Lenz och T. Würtenberger, Rechtsanwälte,

— Tysklands regering, genom T. Henze och J. Kemper, båda i egenskap av ombud,

— Tjeckiens regering, genom D. Hadroušek, i egenskap av ombud,

— Spaniens regering, genom N. Díaz Abad, i egenskap av ombud,

— Irlands regering, genom D. O'Hagan, i egenskap av ombud,

— Litauens regering, genom R. Mackevičienė och R. Vaišvilienė, båda i egenskap av ombud,

— Nederländernas regering, genom B. Koopman, C. Wissels och M. Bulterman, samtliga i egenskap av ombud,

— Österrikes regering, genom A. Posch, i egenskap av ombud,

— Polens regering, genom B. Majczyna, i egenskap av ombud,

— Finlands regering, genom M. Pere, i egenskap av ombud,

— Förenade kungarikets regering, genom L. Seeboruth, i egenskap av ombud, biträdd av S. Malynicz, barrister,

— Europeiska kommissionen, genom J. Samnadda och F. Bulst, båda i egenskap av ombud,

och efter att den 24 januari 2013 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Respektive begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artiklarna 5 och 6 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/29/EG av den 22 maj 2001 om harmonisering av vissa aspekter av upphovsrätt och närstående rättigheter i informationssamhället (EGT L 167, s. 10).

2 Respektive begäran har framställts i mål mellan Verwertungsgesellschaft Wort (VG Wort), å ena sidan, och Kyocera, tidigare Kyocera Mita Deutschland GmbH (nedan kallat Kyocera), Epson Deutschland GmbH (nedan kallat Epson) och Xerox GmbH (nedan kallat Xerox), å andra sidan, i mål C-457/11, mellan Verwertungsgesellschaft Wort (VG Wort), å ena sidan, och Canon Deutschland GmbH, å andra sidan (mål C-458/11), och mellan Fujitsu Technology Solutions GmbH (nedan kallat Fujitsu) och Hewlett Packard GmbH, och VG Wort (mål C-459/11 respektive mål C-460/11). Målen rör företagens skyldighet att erlägga ersättning till VG Wort för saluföring av skrivare och/eller plotterskrivare samt persondatorer.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

3 Skälen 2, 5, 35, 36, 39 och 52 i direktiv 2001/29 har följande lydelse:

”(2) Europeiska rådet framhöll vid sitt möte på Korfu den 24-25 juni 1994 behovet av att skapa allmänna och flexibla rättsliga ramar på gemenskapsnivå för att främja informationssamhällets utveckling i Europa. För detta krävs bland annat en inre marknad för nya varor och tjänster. En betydande gemenskapslagstiftning som kan ligga till grund för ett sådant regelverk finns redan eller håller på att utarbetas. Upphovsrätt och närstående rättigheter är av stor betydelse i detta sammanhang, eftersom dessa rättigheter skyddar och stimulerar utveckling och marknadsföring av nya varor och tjänster samt skapandet och utnyttjandet av det kreativa innehållet i dessa.

…

(5) Genom den tekniska utvecklingen har formerna för skapande, produktion och utnyttjande mångfaldigats och diversifierats. Även om detta inte kräver nya begrepp för skyddet inom området för immaterialrätt, bör den nu gällande lagstiftningen om upphovsrätt och närstående rättigheter anpassas och kompletteras för att på ett tillfredsställande sätt svara mot den ekonomiska verkligheten, t.ex. de nya utnyttjandeformerna.

…

(35) När det gäller vissa undantag eller inskränkningar bör rättsinnehavarna få rimlig kompensation för att ge dem skälig ersättning för användningen av deras skyddade verk eller andra alster. Vid fastställande av formen, de närmare bestämmelserna om och den eventuella nivån på denna rimliga kompensation bör de särskilda förhållandena i varje enskilt fall beaktas. När dessa förhållanden bedöms är ett värdefullt kriterium den eventuella skadan för rättsinnehavarna av åtgärden i fråga. I de fall när rättsinnehavarna redan har erhållit betalning i någon annan form, t.ex. som en del av en licensavgift, behöver det inte krävas någon särskild eller separat betalning. Vid fastställandet av nivån på den rimliga kompensationen bör full hänsyn tas till i hur stor utsträckning sådana tekniska åtgärder som avses i detta direktiv används. I vissa situationer när förfånget för rättsinnehavaren är obetydligt behöver det inte uppkomma någon betalningsskyldighet.

(36) Medlemsstaterna får bestämma om rimlig kompensation till rättsinnehavare även när de tillämpar de frivilliga bestämmelserna om undantag eller inskränkningar för vilka någon sådan kompensation inte erfordras.

…

(39) När medlemsstaterna tillämpar undantaget eller inskränkningen för privatkopiering bör de vederbörligen beakta den tekniska och ekonomiska utvecklingen, särskilt i fråga om digital privatkopiering och ersättningssystem, när effektiva tekniska skyddsåtgärder finns att tillgå. Sådana undantag eller inskränkningar bör inte hindra användningen av tekniska åtgärder eller att de genomdrivs för att hindra kringgående.

…

(52) När medlemsstaterna genomför ett undantag eller inskränkning för privat kopiering i enlighet med artikel 5.2 b bör de på samma sätt främja frivilliga åtgärder för att syftet med undantaget eller inskränkningen skall kunna uppnås. Om inga sådana frivilliga åtgärder för att göra mångfaldigande för privat bruk möjligt har genomförts inom rimlig tid får medlemsstaterna vidta åtgärder så att de personer som har rätt till undantaget eller inskränkningen i fråga kan utnyttja denna rätt. Frivilliga åtgärder från rättsinnehavarnas sida, inbegripet avtal mellan rättsinnehavare och andra berörda parter, eller åtgärder som vidtas av medlemsstaterna, hindrar inte rättsinnehavarna från att vidta tekniska åtgärder som överensstämmer med de undantag eller inskränkningar för kopiering för privat bruk i den nationella lagstiftningen som överensstämmer med artikel 5.2 b, varvid hänsyn skall tas till att rimlig kompensation skall utges enligt den bestämmelsen och till de eventuella skillnaderna mellan olika användningsvillkor i enlighet med artikel 5.5, till exempel begränsning av antalet exemplar vid mångfaldigandet.”

4 I artikel 2 i direktiv 2001/29 föreskrivs följande:

”Medlemsstaterna skall föreskriva en ensamrätt att tillåta eller förbjuda direkt eller indirekt, tillfälligt eller permanent, mångfaldigande, oavsett metod och form, helt eller delvis

a) för upphovsmän: av deras verk,

b) för utövande konstnärer: av upptagningar av deras framföranden,

c) för fonogramframställare: av deras fonogram,

d) för framställarna av de första upptagningarna av filmer: av originalet och kopior av deras filmer, och

e) för radio- och televisionsföretag: av upptagningar av deras sändningar, trådöverförda såväl som luftburna, inklusive kabel- och satellitsändningar.”

5 I artikel 5.2 i samma direktiv anges följande:

”Medlemsstaterna får föreskriva undantag eller inskränkningar från den rätt till mångfaldigande som avses i artikel 2 i följande fall:

a) För mångfaldigande på papper eller varje annat liknande medium utfört med någon form av fotografisk teknik eller genom någon annan process med liknande resultat, med undantag av notblad, under förutsättning att rättsinnehavarna får rimlig kompensation.

b) För mångfaldigande på alla typer av medier utfört för en fysisk persons privata bruk och i icke-kommersiellt syfte, under förutsättning att rättsinnehavarna får rimlig kompensation varvid hänsyn skall tas till huruvida de tekniska åtgärder som avses i artikel 6 har tillämpats på det berörda verket eller alstret eller inte.

c) För särskilda fall av mångfaldigande, utan direkt eller indirekt ekonomisk eller kommersiell vinning, av bibliotek, utbildningsanstalter eller museer som är tillgängliga för allmänheten eller av arkiv.

…”

6 I artikel 5.3 i nämnda direktiv föreskrivs följande:

”Medlemsstaterna får föreskriva undantag eller inskränkningar i de rättigheter som avses i artiklarna 2 och 3 i följande fall:

a) Användning uteslutande i illustrativt syfte inom undervisning eller vetenskaplig forskning, i den utsträckning som är motiverad med hänsyn till det icke-kommersiella syfte som skall uppnås, förutsatt att källan, inbegripet upphovsmannens namn, anges när detta är möjligt.

…

n) Användning genom överföring eller genom tillgängliggörande för enskilda i forskningssyfte eller för privata studier genom därför avsedda terminaler i lokalerna hos sådana inrättningar som avses i punkt 2 c av verk och andra alster som finns i deras samlingar och som inte omfattas av köpe- eller licensvillkor.

…”

7 Artikel 5.5 i samma direktiv har följande lydelse:

”De undantag och inskränkningar som föreskrivs i punkterna 1, 2, 3 och 4 får endast tillämpas i vissa särskilda fall som inte strider mot det normala utnyttjandet av verket eller annat alster och inte oskäligt inkräktar på rättsinnehavarnas legitima intressen.”

8 I artikel 6 i direktiv 2001/29 föreskrivs följande:

”1. Medlemsstaterna skall ge tillfredsställande rättsligt skydd mot kringgående av effektiva tekniska åtgärder om personen som utför kringgåendet känner till eller har skälig anledning att anta att han eller hon utför en sådan handling.

…

3. I detta direktiv avses med teknisk åtgärd varje teknik, anordning eller komponent som har utformats till att vid normalt bruk förhindra eller begränsa handlingar, med avseende på verk eller andra alster, som inte är tillåtna av innehavaren av enligt lag föreskriven upphovsrätt eller enligt lag föreskrivna till upphovsrätten närstående rättigheter eller av den rätt av sitt eget slag som föreskrivs i kapitel III i direktiv 96/9/EG. Tekniska åtgärder skall anses vara ’effektiva’ om användningen av ett skyddat verk eller annat alster kontrolleras av rättsinnehavarna genom en åtkomstkontroll- eller skyddsprocess, t.ex. kryptering, kodning eller annan omvandling av verket eller alstret eller en kontrollmekanism för kopiering, om processen uppfyller skyddsändamålet.

4. Trots det rättsliga skyddet enligt punkt 1, i avsaknad av frivilliga åtgärder från rättsinnehavarnas sida, inbegripet avtal mellan rättsinnehavare och andra berörda parter, skall medlemsstaterna vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa att rättsinnehavarna gör det möjligt för en person, som enligt nationell lagstiftning har rätt att utnyttja undantag eller inskränkningar i enlighet med artikel 5.2 a, 5.2 c-e, 5.3a-b eller 5.3 e, att utnyttja sådana undantag eller inskränkningar i den mån som behövs för att sådana undantag eller inskränkningar skall kunna utnyttjas, om denna person har laglig tillgång till det skyddade verket eller alstret i fråga.

…”

9 I artikel 10, som har rubriken ”Tillämpning i tiden”, i direktiv 2001/29 föreskrivs följande:

”1. Bestämmelserna i detta direktiv skall tillämpas på alla verk och alla andra alster som avses i detta direktiv och som den 22 december 2002 skyddas genom medlemsstaternas lagstiftning om upphovsrätt och närstående rättigheter eller som uppfyller kriterierna för skydd enligt bestämmelserna i detta direktiv eller i de bestämmelser som avses i artikel 1.2.

2. Detta direktiv skall inte påverka åtgärder som har vidtagits och rättigheter som har förvärvats före den 22 december 2002.”

10 Artikel 13.1 första punkten i samma direktiv har följande lydelse:

”Medlemsstaterna skall sätta i kraft de bestämmelser i lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa detta direktiv senast den 22 december 2002. De ska omedelbart underrätta kommissionen om detta.”

Den tyska lagstiftningen

11 53 § lagen om upphovsrätt och närstående rättigheter (Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte, Urheberrechtsgesetz) av den 9 september 1965 (BGBl. I, s. 1273), i dess lydelse enligt 1 § lag av den 10 september 2003 (BGBl. I, s. 2586) (nedan kallad UrhG) har följande lydelse: ”Mångfaldigande för privat bruk eller för eget bruk i övrigt

(1) Det är tillåtet för en fysisk person att framställa enstaka exemplar för privat bruk på alla typer av medier, förutsatt att syftet varken direkt eller indirekt är kommersiellt och att det inte är uppenbart att originalet har framställts i strid med lag. Vidare får en person som har rätt att själv framställa exemplar också låta en tredje man göra detta förutsatt att betalning inte utgår eller att mångfaldigandet sker på papper eller annat liknande medium med någon form av fotografisk teknik eller annan process med liknande resultat.

(2) Det är tillåtet att framställa eller låta framställa enstaka exemplar av ett verk

1. för vetenskapligt bruk, om och i den mån som mångfaldigande krävs för det ändamålet,

2. för att ingå i personens privata arkiv, i nödvändig utsträckning, förutsatt att den förlaga som används vid mångfaldigandet tillhör personen i fråga,

3. för nyhetsinformation för eget bruk när det rör sig om ett verk som har varit föremål för radiosändning,

4. för eget bruk i övrigt

   a) om det rör sig om korta utdrag ur ett publicerat verk eller enstaka artiklar från tidningar eller tidskrifter,

   b) om det rör sig om ett verk som har varit ute ur tryck i minst två år.

Detta gäller vad beträffar det fall som avses i första meningen i punkt 2 dessutom endast förutsatt att

1. exemplaret framställs på papper eller liknande medium och genom någon form av fotografisk teknik eller annan process med liknande resultat, eller

2. det endast är fråga om analog användning, eller

3. arkivet varken direkt eller indirekt tjänar några kommersiella eller ekonomiska syften.

Detta gäller vad beträffar de fall som avses i första meningen i punkterna 3 och 4 dessutom endast förutsatt att ett av villkoren i andra meningen i punkterna 1 eller 2 är uppfyllt.

(3) Det är tillåtet att framställa exemplar av mindre delar av ett verk, av kortare verk eller enstaka artiklar i tidningar eller tidskrifter, eller av exemplar som gjorts tillgängligt för allmänheten, om de är avsedda för eget bruk

1. i utbildningssyfte inom skolan, inom ramen för utbildning och vidareutbildning utan vinstsyfte samt för yrkesutbildning, och om endast erforderligt antal exemplar framställs för dem som deltar i utbildningen, eller

2. med avseende på examination på statlig nivå samt examination i skolor, inom ramen för högre utbildning, för utbildning och vidareutbildning utan vinstsyfte samt för yrkesutbildning, om och i den mån som mångfaldigande är nödvändigt för detta ändamål.

(4) Mångfaldigande

a) av grafiska inspelningar av musikaliska verk,

b) av en bok eller en tidskrift, om det är fråga om ett mer eller mindre komplett mångfaldigande,

i den mån som mångfaldigandet inte består i att skriva av verket för hand, är endast tillåtet om rättsinnehavaren har lämnat sitt samtycke eller på de villkor som anges i punkt 2.2, eller för eget bruk om det rör sig om ett verk som har varit ute ur tryck i minst två år.

(5) Punkterna 1, 2.2–2.4 och 3.2 är inte tillämpliga på databaser vars innehåll är tillgängligt för var och en elektroniskt.

Punkterna 2.1 och 3.1 är tillämpliga på databaser under förutsättning att användningen för vetenskapligt bruk och i utbildningssyfte sker utan vinstsyfte.

(6) Exemplaren får varken spridas till allmänheten eller vara föremål för offentliga utgåvor. Det är emellertid tillåtet att låna ut lagenligt framställda exemplar av tidningar och verk som är ute ur tryck och exemplar i vilka mindre delar som skadats eller förlorats har ersatts av kopior.

(7) Inspelning av offentliga konferenser avseende ett verk eller återgivande eller framförande av verket såsom bild- eller ljudmaterial, framställning av planer och skisser av konstnärliga verk samt uppförande av en kopia av ett arkitektoniskt verk är endast tillåtet om rättsinnehavaren lämnar sitt samtycke.”

12 I 54a § UrhG föreskrivs följande:”Skyldighet att utge ersättning för samtliga exemplar som erhålls genom fotokopiering

(1) Om det, som en följd av ett verks beskaffenhet, är sannolikt att det mångfaldigas, i enlighet med bestämmelserna i 53.1–53.3 §, genom att ett exemplar fotokopieras eller mångfaldigas genom annat förfarande med jämförbart resultat, har verkets upphovsman rätt till skälig ersättning, från tillverkaren av de apparater som är avsedda för kopiering, med anledning av möjligheten att framställa kopior som en följd av försäljning eller annan form av utsläppande på marknaden av dessa apparater. De som bedriver verksamhet för import eller återimport av nämnda apparater i det område där förevarande

lag är tillämplig eller bedriver verksamhet för försäljning av sådana apparater är tillsammans med tillverkaren solidariskt ansvarig. Näringsidkaren i fråga är inte skyldig att betala ersättning om vederbörande köper färre än 20 apparater per halvår.

(2) Upphovsmannen har även rätt till rimlig kompensation från den som använder sig av apparaten, när apparater av detta slag används i skolor, inom ramen för högre utbildning och för yrkesutbildning eller för annan utbildning och vidareutbildning (lärosäten), forskningsinstitut, offentliga bibliotek eller inom ramen för verksamhet där apparater ställs till förfogande för kopiering mot betalning.

(3) 54.2 § ska tillämpas i tillämpliga delar.”

13 Enligt 54d § i och bilagan till UrhG uppgår den ersättning som ska betalas med avseende på dessa apparater med stöd av 54a.1 UrhG till ett belopp som varierar mellan 38,35 euro och 613,56 euro beroende på hur många kopior som kan framställas per minut och på om färgkopior kan framställas eller inte. Beloppen är emellertid förhandlingsbara.

Målen vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

Mål C-457/11

14 VG Wort är en godkänd upphovsrättsorganisation. Den är ensam behörig att företräda författare och förläggare av litterära verk i Tyskland. Föreningen kan därför begära ersättning från tillverkare, importörer och återförsäljare av utrustning som omfattas av kravet i 54a.1 § UrhG att betala ersättning till upphovsmän.

15 VG Wort har i eget namn och för en annan upphovsrättsorganisation, nämligen VG Bild-Kunsts (som företräder personer som innehar rättigheter i grafiska verk av olika slag) räkning, begärt upplysningar dels beträffande den typ och det antal skrivare som sålts eller på annat sätt släppts ut på marknaden sedan den 1 januari 2001, dels beträffande dessa skrivares kapacitet och vem som tillhandahåller dem i Tyskland. Därutöver har VG Wort yrkat att det ska fastställas att Kyocera, Epson och Xerox är skyldiga att erlägga en avgift med avseende på persondatorer, skrivare och/eller plotterskrivare som saluförts i Tyskland mellan den 1 januari 2001 och den 31 december 2007. De belopp som gjorts gällande grundar sig på den överenskommelse om avgiftsnivåer som ingåtts med VG Bild-Kunst och offentliggjorts i *Bundesanzeiger* (den officiella tidningen).

16 Landgericht Düsseldorf biföll begäran om upplysningar och uttalade samtidigt att Kyocera, Epson och Xerox i stor utsträckning var skyldiga att betala kompensation till VG Wort. Kyocera, Epson och Xerox överklagade detta avgörande och appellationsdomstolen upphävde det avgörande som meddelats i första instans. Med hänvisning till ett avgörande av den 6 december 2007 beslutade Bundesgerichtshof att ogilla VG Worts överklagande.

17 Bundesverfassungsgericht upphävde Bundesgerichtshofs beslut och återförvisade målet till den domstolen.

18 Inom ramen för det nya målet för överklagande, yrkade VG Wort att avgörandet i första instans skulle fastställas. Motparterna i det nationella målet yrkade att överklagandet skulle ogillas.

19 Bundesgerichtshof anser att utgången i målet beror på tolkningen av direktiv 2001/29 och beslutade därför att vilandeförklara målet och ställa följande tolkningsfrågor till domstolen:

1) Ska direktiv 2001/29, vid tolkning av nationell rätt, beaktas i fråga om omständigheter som inträffade efter det att direktivet trädde i kraft den 22 juni 2001, men innan det blev tillämpligt den 22 december 2002?

2) Är det vid mångfaldigande utfört med skrivare fråga om mångfaldigande utfört med någon form av fotografisk teknik eller genom någon annan process med liknande resultat, i den mening som avses i artikel 5.2 a i direktiv 2001/29?

3) För det fall att den andra frågan besvaras jakande: För det fall det föreskrivs undantag från eller inskränkningar i rätten till mångfaldigande enligt artikel 5.2 och 5.3 i direktiv 2001/29, kan – med beaktande av den grundläggande rätten till likabehandling i artikel 20 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna [nedan kallad stadgan] – kravet i direktivet på rimlig kompensation vara uppfyllt även när den rimliga kompensationen inte ska betalas av tillverkarna, importörerna eller återförsäljarna av skrivare, utan av tillverkarna, importörerna eller återförsäljarna av en eller flera andra apparater som sammanlänkade kan utföra mångfaldigandet?

4) Medför redan möjligheten att tillämpa tekniska åtgärder enligt artikel 6 i direktivet att kravet på rimlig kompensation i den mening som avses i artikel 5.2 b i direktivet bortfaller?

5) Bortfaller villkoret avseende rimlig kompensation (artikel 5.2 a och b i direktivet) och möjligheten därtill (se skäl 36 i direktivet) i den mån rättsinnehavarna uttryckligen eller underförstått har tillåtit mångfaldigandet av sina verk?

Målen C-458/11– C-460/11

20 De faktiska och de rättsliga omständigheterna i målen C-458/11–C-460/11 överensstämmer i huvudsak med dem som är i fråga i mål C-457/11.

21 I målen C-457/11 och C-458/11 är tolkningsfrågorna identiska. I mål C-460/11 motsvarar tolkningsfrågorna den första och den tredje tolkningsfrågan i mål C-457/11. I målen C-457/11 och C-459/11 är den första, den fjärde och den femte frågan identiska. Däremot motsvarar den andra och den tredje frågan i mål C-459/11 inte de tolkningsfrågor som ställts i mål C-457/11, eftersom de inte avser skrivare, utan datorer.

22 I mål C-459/11 har den andra och den tredje tolkningsfrågan följande lydelse:

2) Är det vid mångfaldigande utfört med datorer fråga om mångfaldigande utfört med någon form av fotografisk teknik eller genom någon annan process med liknande resultat i den mening som avses i artikel 5.2 a i direktiv 2001/29?

3) För det fall att den andra frågan besvaras jakande: För det fall det föreskrivs undantag från eller inskränkningar i rätten till mångfaldigande enligt artikel 5.2 och 5.3 i direktiv 2001/29, kan – med beaktande av den grundläggande rätten till likabehandling i artikel 20 i [stadgan] – kravet i direktivet på rimlig kompensation vara uppfyllt även när den rimliga kompensationen inte ska betalas av tillverkarna, importörerna eller återförsäljarna av datorer, utan av tillverkarna, importörerna eller återförsäljarna av en eller flera andra apparater som sammanlänkade kan utföra mångfaldigandet?

23 Domstolens ordförande beslutade den 6 oktober 2011 att förena målen C-457/11–C-460/11 vad gäller det skriftliga och muntliga förfarandet samt domen.

Prövning av tolkningsfrågorna

Den första frågan

24 Den nationella domstolen har ställt den första frågan för att få klarhet i huruvida användning av skyddade verk och andra alster under tidsperioden från den 22 juni 2001, då direktiv 2001/29 trädde i kraft, till den 22 december 2002, då fristen för införlivande av det direktivet löpte ut, omfattas av nämnda direktiv.

25 Enligt fast rättspraxis är den nationella domstolen vid tillämpningen av nationell rätt skyldig att i möjligaste mån tolka den nationella rätten mot bakgrund av direktivets ordalydelse och syfte för att uppnå det resultat som avses i direktivet och således följa artikel 288 tredje stycket FEUF. Denna skyldighet att göra en direktivkonform tolkning av nationell rätt följer av EUF-fördragets systematik, eftersom den gör det möjligt för de nationella domstolarna att inom ramen för sin behörighet säkerställa att unionsrätten ges full verkan när de avgör de mål som anhängiggjorts vid dem (dom av den 24 januari 2012 i mål C-282/10, Dominguez, punkt 24 och där angiven rättspraxis).

26 Nationella domstolars allmänt gällande skyldighet att tolka den nationella rätten konformt med direktivet föreligger inte förrän införlivandefristen har löpt ut (se, för ett liknande resonemang, dom av den 4 juli 2006 i mål C-212/04, Adeneler m.fl., REG 2006, s. I-6057, punkt 115).

27 Vad beträffar direktiv 2001/29, följer det av artikel 10.2 i detsamma att direktivet inte ska påverka åtgärder som har vidtagits och rättigheter som har förvärvats före den 22 december 2002.

28 Det följer av förarbetena till nämnda artikel 10.2, bland annat av kommissionens ursprungliga förslag av den 10 december 1997 (KOM(97) 628), som ledde till att direktiv 2001/29 antogs, att den omständigheten att nämnda tidigare åtgärder och rättigheter inte ska påverkas följer av ”en allmän princip som säkerställer att direktivet inte har retroaktiv verkan och inte äger tillämpning på utnyttjande av skyddade verk och andra alster som ägde rum före den dag då direktivet ska ha genomförts i medlemsstaterna”.

29 Mot bakgrund av det ovanstående ska den första frågan besvaras på så sätt att användning av skyddade verk och andra alster under tidsperioden mellan den 22 juni 2001, då direktiv 2001/29 trädde i kraft, och den 22 december 2002, då fristen för införlivande av det direktivet löpte ut, inte påverkas av nämnda direktiv.

Den femte frågan

30 Domstolen anser att den femte frågan ska prövas därefter. Den hänskjutande domstolen har ställt den frågan för att få klarhet i huruvida den – tvingande eller frivilliga – rimliga kompensation som föreskrivs i de relevanta bestämmelserna i direktiv 2001/29 påverkas av att rättsinnehavarna uttryckligen eller underförstått har tillåtit mångfaldigandet av sina skyddade verk eller andra alster, och i förekommande fall om ett sådant tillstånd innebär att villkoret avseende rimlig kompensation bortfaller.

31 Det ska erinras om att domstolen, vad beträffar undantaget för privatkopiering, redan har slagit fast att syftet med den rimliga kompensationen är att ge upphovsmännen ersättning för sådan privatkopiering av deras skyddade verk som görs utan tillstånd. Den rimliga kompensationen ska med andra ord betraktas som en ersättning för den skada som upphovsmännen åsamkats till följd av privatkopiering som gjorts utan deras tillstånd (se, för ett liknande resonemang, dom av den 21 oktober 2010 i mål C-467/08, Padawan, REU 2010, s. I-10055, punkterna 39 och 40).

32 Denna rättspraxis är även relevant vad avser andra bestämmelser i artikel 5 i direktiv 2001/29.

33 I nämnda artikel 5 har unionslagstiftaren redan i rubriken gjort åtskillnad mellan undantag från rättsinnehavarnas ensamrätt att tillåta eller förbjuda mångfaldigande av sina skyddade verk eller andra alster, å ena sidan, och inskränkningar i den rättigheten, å andra sidan.

34 Ensamrätten kan – beroende på omständigheterna – i undantagsfall antingen inte gälla alls eller vara inskränkt. Det är inte uteslutet att en sådan inskränkning av ensamrätten, beroende på omständigheterna i det enskilda fallet, delvis kan medföra att ensamrätten inte gäller, att den begränsas eller att den kvarstår.

35 Denna åtskillnad som gjorts i lagstiftningen ska således ge rättsverkningar.

36 Domstolen framhåller även att medlemsstaterna, enligt artikel 5.2 och 5.3 i direktiv 2001/29, i nationell rätt får föreskriva undantag eller inskränkningar från ensamrätten till mångfaldigande. Om en medlemsstat inte utnyttjar denna möjlighet bibehåller rättsinnehavarna sin ensamrätt att tillåta eller förbjuda mångfaldigande av sina skyddade verk eller andra alster i den medlemsstaten.

37 För det fall att en medlemsstat beslutar att – med stöd av en bestämmelse i artikel 5.2 och 5.3 i direktiv 2001/29 och inom ramen för denna bestämmelses materiella tillämpningsområde – rättsinnehavarna inte ska ha rätten att tillåta mångfaldigande av sina skyddade verk eller andra alster, saknar ett eventuellt tillstånd från rättsinnehavarnas sida rättsverkan i den medlemsstaten. Ett tillstånd har i så fall således inte någon inverkan på den skada som rättsinnehavarna åsamkas som en följd av beslutet att ensamrätt inte ska gälla och kan följaktligen inte påverka den rimliga kompensationen, oavsett om den föreskrivs i en tvingande eller frivillig bestämmelse i enlighet med den tillämpliga bestämmelsen i detta direktiv.

38 Om en medlemsstat däremot inte beslutar att rättsinnehavarnas ensamrätt att tillåta mångfaldigande av sina skyddade verk eller andra alster inte ska gälla i någon del, utan i stället endast beslutar att inskränka rätten, ska det slås fast huruvida den nationella lagstiftaren i det enskilda fallet avsåg att bibehålla den rätt till mångfaldigande som tillkommer upphovsmännen.

39 Om rätten till mångfaldigande bibehållits i det enskilda fallet är bestämmelserna om rimlig kompensation inte tillämpliga, eftersom den inskränkning som den nationella lagstiftaren föreskrivit inte ger någon möjlighet till mångfaldigande utan tillstånd från upphovsmännen och inskränkningen således inte ger upphov till sådan skada som den rimliga kompensationen är avsedd att ersätta. Omvänt gäller att om rätten till mångfaldigande inte bibehållits i det enskilda fallet har ett tillstånd inte någon inverkan på den skada som upphovsmännen åsamkas och kan följaktligen inte påverka den rimliga kompensationen.

40 Mot bakgrund av det ovanstående ska den femte frågan besvaras enligt följande. Inom ramen för ett undantag eller en inskränkning som föreskrivs i artikel 5.2 eller 5.3 i direktiv 2001/29, saknar det betydelse för den rimliga kompensationen om rättsinnehavarna har tillåtit mångfaldigandet av sina skyddade verk eller andra alster eller inte, oavsett om den rimliga kompensationen är tvingande eller frivillig enligt den tillämpliga bestämmelsen i direktivet.

Den fjärde frågan

41 För det tredje ska den fjärde frågan prövas. Den hänskjutande domstolen har ställt den frågan för att få klarhet i huruvida möjligheten att tillämpa tekniska åtgärder enligt artikel 6 i direktiv 2001/29 innebär att villkoret avseende rimlig kompensation i den mening som avses i artikel 5.2 b i direktivet bortfaller.

Upptagande till sakprövning

42 Fujitsu har utan att uttryckligen framställa någon invändning om rättegångshinder ifrågasatt att den fjärde frågan har någon betydelse för utgången i det nationella målet.

43 I sitt yttrande har Fujitsu i huvudsak gjort gällande att artikel 5.2 b i direktiv 2001/29 inte är tillämplig i det nationella målet, eftersom den endast avser mångfaldigande av ljudmaterial, bildmaterial och audiovisuellt material för privat bruk och inte därutöver kopior av texter och stillbilder i datorer.

44 Det ska härvid erinras om att enligt fast rättspraxis presumeras nationella domstolars frågor om tolkningen av unionsrätten, vilka ställs mot bakgrund av den beskrivning av omständigheterna i målet och tillämplig lagstiftning som den nationella domstolen har lämnat på eget ansvar, och vilka det inte ankommer på EU-domstolen att pröva riktigheten av, vara relevanta. En begäran från en nationell domstol kan bara avvisas då det är uppenbart att den begärda tolkningen av unionsrätten inte har något samband med de verkliga omständigheterna eller saken i målet vid den nationella domstolen eller då frågorna är hypotetiska eller EU-domstolen inte har tillgång till sådana uppgifter om de faktiska eller rättsliga omständigheterna som är nödvändiga för att kunna ge ett användbart svar på de frågor som ställts till den (dom av den 12 oktober 2010 i mål C-45/09, Rosenbladt, REU 2010, s. I-9391, punkt 33, och av den 18 april 2013 i mål C-463/11, L, punkt 28).

45 Det är emellertid inte uppenbart att tolkningen av artikel 5.2 b i direktiv 2001/29 som har begärts av den nationella domstolen inte har något samband med de verkliga omständigheterna eller saken i målet vid den nationella domstolen eller att det rör sig om en hypotetisk fråga.

46 Dessutom avser den invändning som Fujitsu har framställt beträffande att denna bestämmelse inte skulle vara tillämplig i de nationella målen inte om frågan kan upptas till sakprövning, utan den rör i stället prövningen i sak.

47 Under dessa förhållanden ska den fjärde frågan tas upp till sakprövning.

Prövning i sak

48 Det följer av artikel 5.2 b i direktiv 2001/29 att medlemsstaterna i nationell rätt får föreskriva ett undantag för privatkopiering. Detta gäller under förutsättning att rättsinnehavarna får rimlig kompensation och hänsyn ska tas till huruvida de tekniska åtgärder som avses i artikel 6 i samma direktiv har vidtagits med avseende på det berörda verket eller alstret eller inte.

49 Domstolen erinrar härvid om, såsom följer av punkt 31 i förevarande dom, att syftet med den rimliga kompensationen är att ge upphovsmännen ersättning för den skada som de åsamkats till följd av undantaget för privatkopiering, och den rimliga kompensationen utgår således därför att deras skyddade verk använts utan deras tillstånd.

50 Dessutom utgörs ”teknisk åtgärd”, i den mening som avses i artikel 6.3 i direktiv 2001/29, av varje teknik, anordning eller komponent som har utformats för att vid normalt bruk förhindra eller begränsa handlingar, med avseende på verk eller andra alster, som inte har tillåtits av innehavaren, av upphovsrätten eller av till upphovsrätten närstående rättigheter.

51 Härav följer att begreppet tekniska åtgärder som återfinns i ordalydelsen i artikel 5.2 b i direktiv 2001/29 avser tekniker, anordningar eller komponenter som har till syfte att begränsa sådana handlingar som rättsinnehavarna inte har tillåtit, det vill säga att säkerställa en riktig tillämpning av den bestämmelsen, som innebär en inskränkning av upphovsrätten och närstående rättigheter, och att därigenom hindra sådana handlingar som inte uppfyller de stränga krav som uppställs i nämnda bestämmelse.

52 Det är emellertid medlemsstaterna och inte rättsinnehavarna som beslutar om undantaget för privatkopiering och som tillåter att skyddade verk och andra alster används för att göra kopior för privat bruk.

53 Det ankommer följaktligen på den medlemsstat som genom att införa undantaget har tillåtit privatkopiering att säkerställa en korrekt tillämpning av nämnda undantag och därigenom begränsa handlingar som inte har tillåtits av rättsinnehavarna.

54 Härav följer att om en medlemsstat inte har säkerställt att undantaget för privatkopiering tillämpas på ett korrekt sätt kan detta inte medföra att rättsinnehavarnas rätt till rimlig kompensation bortfaller. Rättsinnehavarna kan dessutom lida ytterligare skada, just på grund av sådan underlåtenhet från medlemsstatens sida.

55 Det ska emellertid framhållas att rättsinnehavarna enligt skäl 52 i direktiv 2001/29 har rätt att vidta frivilliga tekniska åtgärder som överensstämmer med undantaget för privatkopiering och som gör det möjligt att uppnå syftet med det undantaget. Medlemsstaterna ska främja sådana tekniska åtgärder.

56 De tekniska åtgärder som rättsinnehavarna har rätt att vidta ska således utgöra tekniker, anordningar eller komponenter som är ägnade att säkerställa att det mål som eftersträvas med undantaget för privatkopiering uppnås och att hindra eller begränsa mångfaldiganden som medlemsstaterna inte har tillåtit inom ramen för det undantaget.

57 Vidtagandet av tekniska åtgärder är emellertid frivilligt och om sådana åtgärder inte vidtas, även om det finns möjlighet att vidta dem, kan detta inte medföra att rätten till den rimliga kompensationen bortfaller.

58 Det står dock den berörda medlemsstaten fritt att anpassa den konkreta nivån på kompensationen till rättsinnehavarna beroende på om sådana tekniska åtgärder har vidtagits eller inte, så att rättsinnehavarna ges ett verkligt incitament att vidta sådana åtgärder och att de på så sätt frivilligt bidrar till att undantaget för privatkopiering tillämpas på ett korrekt sätt.

59 Mot bakgrund av det ovanstående ska den fjärde frågan besvaras på så sätt att möjligheten att tillämpa tekniska åtgärder enligt artikel 6 i direktiv 2001/29 inte innebär att kravet på rimlig kompensation, i den mening som avses i artikel 5.2 b i direktivet, bortfaller.

Prövning av den andra och den tredje frågan

60 Till sist kommer den andra och den tredje frågan att prövas tillsammans. Den hänskjutande domstolen har ställt dessa frågor för att få klarhet i huruvida det vid mångfaldigande utfört med skrivare och persondator, framför allt för det fall att dessa apparater är sammanlänkade, är fråga om ”mångfaldigande utfört med någon form av fotografisk teknik eller genom någon annan process med liknande resultat”, i den mening som avses i artikel 5.2 a i direktiv 2001/29, och vem som i ett sådant fall ska anses vara skyldig att betala den rimliga kompensationen enligt den bestämmelsen.

61 Det ska för det första erinras om att medlemsstaterna enligt artikel 2 i direktiv 2001/29 i princip ska ge upphovsmän och innehavare av närstående rättigheter ensamrätt att tillåta eller förbjuda direkt eller indirekt, tillfälligt eller permanent, mångfaldigande, oavsett metod och form, helt eller delvis av deras skyddade verk eller andra alster.

62 Enligt artikel 5.2 a i samma direktiv får medlemsstaterna emellertid föreskriva undantag eller inskränkningar från den ensamrätt till mångfaldigande som tillkommer upphovsmannen eller innehavaren av närstående rättigheter med avseende på deras skyddade verk eller andra alster, när det är fråga om mångfaldigande på papper eller varje annat liknande medium utfört med någon form av

fotografisk teknik eller genom någon annan process med liknande resultat, under förutsättning att rättsinnehavarna får rimlig kompensation (nedan kallat ”undantaget för mångfaldigande på papper eller varje annat liknande medium”).

63 Det ska framhållas att det av handlingarna i målet inte framgår att frågan om beskaffenheten av det original som, i förekommande fall, mångfaldigas är av betydelse för utgången i de nationella målen. Domstolen kommer därför inte att uttala sig i detta avseende.

64 Såsom följer av dess ordalydelse, görs det i artikel 5.2 a i direktiv 2001/29 åtskillnad mellan det medium som används vid mångfaldigandet, nämligen mångfaldigande på papper eller varje annat liknande medium, och det sätt på vilket mångfaldigandet utförs, nämligen genom någon form av fotografisk teknik eller genom någon annan process med liknande resultat.

65 Vad beträffar det medium, vilket är det materiella ting på vilket kopian av ett visst skyddat verk eller annat alster finns, anges i artikel 5.2 a i direktiv 2001/29 uttryckligen papper, och i allmänna ordalag anges därefter även att det kan vara fråga om ett annat medium med liknande egenskaper, det vill säga egenskaper som är jämförbara och likvärdiga med papprets egenskaper.

66 Härav följer att medier som inte har egenskaper som är jämförbara och likvärdiga med papprets egenskaper inte omfattas av tillämpningsområdet för denna undantagsbestämmelse. Om så inte vore fallet, skulle nämligen detta undantags ändamålsenliga verkan inte kunna säkerställas, bland annat med beaktande av undantaget i artikel 5.2 b i direktiv 2001/29 som avser ”mångfaldigande på alla typer av medier”.

67 Följaktligen ska sådana medier som används vid mångfaldigande och som inte är analoga, det vill säga bland annat digitala medier, inte anses omfattas av tillämpningsområdet för artikel 5.2 a i direktiv 2001/29. Såsom generaladvokaten angav i punkt 63 i sitt förslag till avgörande ska ett medium nämligen ha en fysisk form som kan varseblivas av de mänskliga sinnena för att det ska kunna anses vara ett medium för mångfaldigande som liknar papper.

68 Vad vidare beträffar det sätt på vilket mångfaldigandet på papper eller varje annat liknande medium utförs, följer det av artikel 5.2 a i direktiv 2001/29 att inte endast fotografisk teknik avses utan även ”annan process med liknande resultat”. Härvid åsyftas alla andra sätt som gör det möjligt att uppnå ett resultat som liknar det som kan uppnås med fotografisk teknik, det vill säga analog återgivning av ett skyddat verk eller annat alster.

69 Det finns stöd för denna slutsats i skälen i kommissionens förslag (KOM(97) 628), som ledde till att direktiv 2001/29 antogs. I nämnda skäl anges att det aktuella undantaget inte är grundat på den teknik som används, utan snarare på det resultat som ska uppnås.

70 I den mån som resultatet uppnås är det av mindre betydelse hur många gånger mångfaldigandet har ägt rum eller vilken eller vilka tekniker som därvid använts. Detta gäller emellertid under förutsättning att det är fråga om en enda mångfaldigandeprocess och att processens olika icke fristående delar och skeden kontrolleras av samma person samt att de alla har till syfte att mångfaldiga det skyddade verket eller det andra alstret på papper eller varje annat liknande medium.

71 Det finns stöd för en sådan tolkning i skälen 2 och 5 i direktiv 2001/29, enligt vilka det mål som eftersträvas med direktiv 2001/29 består i att skapa en allmän, flexibel ram på unionsnivå för att främja informationssamhällets utveckling och anpassa och komplettera gällande bestämmelser om upphovsrätt och närstående rättigheter för att svara mot den tekniska utvecklingen, vilken lett till nya former för utnyttjande av skyddade verk (dom av den 24 november 2011 i mål C-283/10, Circul Globus Bucureşti, REU 2011, s. I-12031, punkt 38).

72 Härav följer att artikel 5.2 a i direktiv 2001/29 – med förbehåll för de preciseringar som gjorts i punkt 70 i förevarande dom – inte utgör hinder för att olika apparater används vid en sådan process som nämns i bestämmelsens ordalydelse, inbegripet apparater med digital funktion.

73 Vad för det andra beträffar frågan vem som vid en sådan process som inbegriper flera apparater, några med analog funktion och andra med digital funktion, ska anses vara skyldig att betala den rimliga kompensationen, ska det erinras om innehållet i domstolens praxis. Domstolens praxis avser visserligen undantaget för privatkopiering, men den kan överföras med analogi till undantaget för mångfaldigande på papper eller varje annat liknande medium, varvid den grundläggande principen om likabehandling i artikel 20 i stadgan ska iakttas.

74 Vad beträffar svaret på frågan om fastställandet av vem som ska anses vara skyldig att erlägga den rimliga kompensationen, konstaterar domstolen att bestämmelserna i direktiv 2001/29 inte uttryckligen reglerar denna fråga. Medlemsstaterna har därför ett stort utrymme för skönsmässig bedömning i detta avseende (se, för ett liknande resonemang, dom av den 16 juni 2011 i mål C-462/09, Stichting de Thuiskopie, REU 2011, s. I-5331, punkt 23).

75 Med hänsyn härtill och till att begreppet rimlig kompensation är ett självständigt unionsrättsligt begrepp har domstolen preciserat, vilket det har erinrats om i punkt 31 i förevarande dom, att syftet med den rimliga kompensationen är att ge upphovsmännen ersättning för sådan privatkopiering av deras skyddade verk som görs utan tillstånd. Den rimliga kompensationen ska med andra ord betraktas som en ersättning för den skada som upphovsmannen åsamkats till följd av ett sådant mångfaldigande. Det ankommer således i princip på den person som har förorsakat en sådan skada, det vill säga den som har kopierat det skyddade verket utan föregående tillstånd från rättsinnehavaren, att ersätta den skada som uppkommit genom att finansiera rättsinnehavarens kompensation (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet Padawan, punkterna 44 och 45).

76 Domstolen har emellertid medgett att medlemsstaterna – med tanke på de praktiska svårigheter som är förenade med ett sådant ersättningssystem – får beakta de steg som föregår själva kopieringen och får i syfte att finansiera den rimliga kompensationen införa en ”avgift för privatkopiering”, som belastar dem som förfogar över utrustning, apparater och medier för mångfaldigande och, i denna egenskap, rättsligt eller faktiskt ställer utrustningen till privatpersoners förfogande eller tillhandahåller dem en tjänst i form av mångfaldigande. Ett sådant system gör det nämligen möjligt för de avgiftsskyldiga att övervältra kostnaden för avgiften på de privata användarna och det är således de som i slutändan står för kostnaden för privatkopieringsavgiften (se, för ett liknande resonemang, domarna i de ovannämnda målen Padawan, punkterna 46 och 49, och Stichting de Thuiskopie, punkterna 27 och 28).

77 Om denna rättspraxis i tillämpliga delar överförs till undantaget för mångfaldigande på papper eller varje annat liknande medium ankommer det i princip på den person som har gjort ett sådant mångfaldigande att finansiera den kompensation som tillkommer rättsinnehavarna. Med hänsyn till de praktiska svårigheter som är förenade härmed, står det emellertid medlemsstaterna fritt att i förekommande fall införa en avgift som ska erläggas av dem som förfogar över den utrustning som använts vid mångfaldigandet.

78 För det fall att de ifrågavarande mångfaldigandena genomförs som en enda process, med hjälp av apparater som sammanlänkats, får medlemsstaterna beakta de steg som föregår själva kopieringen och får i förekommande fall införa ett system som innebär att de som förfogar över en av de apparater som sammanlänkats och som på ett icke fristående sätt bidrar till processen ska erlägga den rimliga kompensationen, i den mån som dessa personer har möjlighet att övervältra kostnaden härför på sina kunder. Det totala belopp som den rimliga kompensationen uppgår till och som ska erläggas som en ersättning för den skada som rättsinnehavarna åsamkats till följd av en sådan sammanhållen mångfaldigandeprocess, ska dock inte påtagligt skilja sig från det belopp som fastställts för mångfaldigande som genomförts med hjälp av en enda apparat.

79 På detta sätt iakttas den grundläggande rätten till likabehandling som tillkommer samtliga berörda.

80 Mot bakgrund av det ovanstående ska den andra och den tredje frågan besvaras på så sätt att begreppet mångfaldigande utfört med någon form av fotografisk teknik eller genom någon annan process med liknande resultat, i den mening som avses i artikel 5.2 a i direktiv 2001/29, ska tolkas så, att det omfattar mångfaldigande utfört med skrivare och persondator, om dessa apparater är sammanlänkade. Om detta är fallet, får medlemsstaterna införa ett system som innebär att den rimliga kompensationen ska erläggas av dem som förfogar över en apparat som på ett icke fristående sätt bidrar till den sammanhållna mångfaldigandeprocessen av det skyddade verket eller det andra alstret på det aktuella mediet, i den mån som dessa personer har möjlighet att övervältra kostnaden för avgiften på sina kunder. Det totala belopp som den rimliga kompensationen uppgår till och som ska erläggas som ersättning för den skada som upphovsmannen åsamkats till följd av en sådan sammanhållen mångfaldigandeprocess ska inte påtagligt skilja sig från det belopp som fastställts för mångfaldigande som genomförts med hjälp av en enda apparat.

Rättegångskostnader

81 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (fjärde avdelningen) följande:

1) **Användning av skyddade verk och andra alster under tidsperioden mellan den 22 juni 2001, då Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/29/EG av den 22 maj 2001 om harmonisering av vissa aspekter av upphovsrätt och närstående rättigheter i informationssamhället trädde i kraft, och den 22 december 2002, då fristen för införlivande av samma direktiv löpte ut, påverkas inte av nämnda direktiv.**

2) **Inom ramen för ett undantag eller en inskränkning som föreskrivs i artikel 5.2 eller 5.3 i direktiv 2001/29, saknar det betydelse för den rimliga kompensationen om rättsinnehavarna har tillåtit mångfaldigandet av sina skyddade verk eller andra alster eller inte, oavsett om den rimliga kompensationen är tvingande eller frivillig enligt den tillämpliga bestämmelsen i direktivet.**

3) **Möjligheten att tillämpa tekniska åtgärder enligt artikel 6 i direktiv 2001/29 innebär inte att kravet på rimlig kompensation, i den mening som avses i artikel 5.2 b i direktivet bortfaller.**

4) **Begreppet mångfaldigande utfört med någon form av fotografisk teknik eller genom någon annan process med liknande resultat, i den mening som avses i artikel 5.2 a i direktiv 2001/29, ska tolkas så, att det omfattar mångfaldigande utfört med skrivare och persondator, om dessa apparater är sammanlänkade. Om detta är fallet, får medlemsstaterna införa ett system som innebär att den rimliga kompensationen ska erläggas av dem som förfogar över en apparat, som på ett icke fristående sätt bidrar till den sammanhållna processen för mångfaldigande av det skyddade verket eller det andra alstret på det aktuella mediet, i den mån som dessa personer har möjlighet att övervältra kostnaden för avgiften på sina kunder. Det totala belopp som den rimliga kompensationen uppgår till och som ska erläggas som ersättning för den skada som upphovsmannen åsamkats till följd av en sådan sammanhållen mångfaldigandeprocess ska härvid inte påtagligt skilja sig från det belopp som fastställts för mångfaldigande som genomförts med hjälp av en enda apparat.**

Underskrifter